

Η ευγένεια ως εκκλησιαστικό ήθος

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Θεσσαλονίκης

Τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Φιλοθέου

Ἡ κοίμηση ἑνὸς ἀνθρώπου μᾶς καλεῖ πάντοτε νὰ δοῦμε τὴ ζωὴ του διαφορετικά. Νὰ ξεχωρίσουμε τὰ οὐσιώδη ἀπὸ τὰ περιστασιακά, τὸ πρόσωπο ἀπὸ τὴ δημόσια εἰκόνα, ἐκεῖνο ποὺ πραγματικὰ ἦταν ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ οἱ περιστάσεις κάποτε ἀνέδειξαν περισσότερο.

Στὴν περίπτωση τοῦ μακαριστοῦ προκατόχου μου, Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Ἀνθίμου (+13.3.2025) – ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν σημερινὴ ἡμέρα, ἐόρταζε τὸν προστάτη του Ἅγιο Ἀνθιμο ἐπίσκοπο Νικομηδείας – ἡ προσωπικὴ ἐμπειρία τῆς συνύπαρξής μας μοῦ ἐπιτρέπει νὰ κρατῶ ιδιαίτερα ἓνα χαρακτηριστικό του: τὴν εὐγένεια.

Ἡ εὐγένεια, βέβαια, στὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση δὲν εἶναι ζήτημα καλῶν τρόπων. Εἶναι πρωτίστως καρπὸς πνευματικῆς καλλιέργειας. Εἶναι ὁ σεβασμὸς

πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλου, ἀκόμη καὶ ὅταν ἐκεῖνος διαφωνεῖ, ἐλέγχει ἢ ἀδικεῖ. Εἶναι, τελικά, μία ἔκφραση τῆς ἀγάπης.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, στὸν περίφημο ΙΔ΄ Λόγο του, Περὶ φιλοπτωχίας, ἀπαριθμώντας τὶς ἀρετὲς ποὺ φανερώνουν τὸ χριστιανικὸ ἦθος, γράφει χαρακτηριστικά: «Καλὸν ἢ μακροθυμία»· καὶ ὡς ὑπέρτατο παράδειγμα δείχνει τὸν Χριστό, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο δὲν ἀνταπέδωσε τῇ βίᾳ τῶν διωκτῶν Του, ἀλλὰ θεράπευσε καὶ τὸ αὐτὶ ἐκείνου ποὺ εἶχε πληγωθεῖ. Καὶ ἀμέσως προσθέτει: «Καλὸν ἢ πραότης», δείχνοντας πάλι τὸν Χριστό, ὁ ὁποῖος δὲν φιλονικοῦσε, δὲν κραύγαζε καὶ δὲν ἀντιστεκόταν σ’ ἐκείνους ποὺ Τὸν ὀδηγοῦσαν στὸ Πάθος. Ἀνάμεσα στὰ δύο παραδείγματα ὁ Θεολόγος θυμᾶται καὶ τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανο, ποὺ προσευχόταν γι’ αὐτοὺς ποὺ τὸν λιθοβολοῦσαν.

(Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος ΙΔ΄, Περὶ φιλοπτωχίας, §1, PG 35, 860–861).

Ίσως αὐτὴ ἡ πατερικὴ κατανόηση τῆς εὐγένειας μπορεῖ νὰ φωτίσει μία λιγότερο γνωστὴ πλευρὰ τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Ἀνθίμου.

Ὁ Θεσσαλονίκης Ἀνθιμος ὑπῆρξε ἓνας Ἐπίσκοπος μὲ ἰσχυρὴ προσωπικότητα καὶ δημόσιο λόγο. Ἡ μακρὰ διακονία του στὴ Θεσσαλονίκη συνοδεύθηκε ἀπὸ ἀγάπη τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀντιθέσεις. Κάποιες τοποθετήσεις του προκάλεσαν συζητήσεις, ἄλλοτε κριτικὴ, κάποτε καὶ ἔντονη ἀντίδραση. Ὁ ἴδιος ὅμως θεωροῦσε χρέος του νὰ ὑπηρετεῖ μὲ πιστότητα ἐκεῖνο ποὺ ἡ ἀρχιερατικὴ συνείδησή του τοῦ ὑπαγόρευε ὡς ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εὐθύνη ἀπέναντι στὸ ποίμνιό του καὶ στὴν Πατρίδα.

Πίσω ὅμως ἀπὸ τὸν δυναμικὸ δημόσιο λόγο ὑπῆρχε ἓνας ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἤξερε νὰ μνησικακεῖ.

Αὐτὸ εἶχα τὴν εὐλογίᾳ νὰ τὸ γνωρίσω περισσότερο κατὰ τὸ διάστημα τῆς συνύπαρξής μας στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη, μετὰ τὴν παραίτησή του. Ἡ καθημερινότητα φανερώνει συχνὰ ὅσα ἡ δημόσια παρουσία κρύβει. Καὶ στὴν καθημερινότητά του ὁ μακαριστὸς Ἀνθιμος ἦταν ἄνθρωπος εὐγενής. Εὐγενὴς στὸν λόγο, στὴ συμπεριφορὰ, στὴν εὐχαριστία του γιὰ ὅσα τοῦ προσφέρονταν, στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετώπιζε τοὺς συνεργάτες καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὸν διακονοῦσαν. Ἀκόμη καὶ ἡ σωματικὴ δοκιμασία τῶν τελευταίων χρόνων δὲν ἀφαίρεσε αὐτὴ τὴ λεπτότητα τοῦ τρόπου του.

Περισσότερο ὅμως μὲ συγκινοῦσε ἡ στάση του ἀπέναντι σὲ ὅσους τὸν εἶχαν κρίνει αὐστηρά. Μπορεῖ νὰ διαφωνοῦσε· μπορεῖ νὰ πονοῦσε· δὲν ἔτρεφε ὅμως κακία. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι μικρό. Γιατί ἡ ἀνεξικακία εἶναι μία ἀπὸ τὶς δυσκολότερες μορφὲς ἐλευθερίας. Εἶναι ἡ ἄρνηση τοῦ χριστιανοῦ νὰ ἐπιτρέψει στὴ συμπεριφορὰ τοῦ

ἄλλου νὰ καθορίσει τὴ δική του καρδιά.

Ἔτσι κατανοῶ καὶ τὴ διακονία του στὴ Θεσσαλονίκη: ὡς μία διακονία μὲ πάθος, πιστότητα καὶ πολλὴ ἀγάπη. Ἀγάπησε αὐτὴ τὴν πόλη καὶ τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία. Ἀγάπησε τοὺς κληρικοὺς καὶ τὸν λαό της. Διακόνησε, κήρυξε, λειτούργησε, παρενέβη, ἀγωνίστηκε. Καὶ ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα νὰ παραδώσει τὴ σκυτάλη, παρέμεινε μέσα στὴν Ἐκκλησία πού τόσο ἀγάπησε, χωρὶς νὰ παύσει νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ νὰ προσεύχεται γι' αὐτήν.

Καὶ ἡ Θεσσαλονίκη τοῦ τὸ ἀνταπέδωσε. Στὸ τέλος τῆς ἐπίγειας πορείας του ἀπήλαυσε τὴν ἀγάπη καὶ τὸν σεβασμὸ τοῦ πληρώματος τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας.

Ἴσως, λοιπόν, ἀνάμεσα στὰ πολλὰ πού θὰ μπορούσαν νὰ γραφοῦν γιὰ τὸν μακαριστὸ Ἀνθιμο, ἀξίζει νὰ μείνει καὶ αὐτὴ ἡ προσωπικὴ μαρτυρία: ὅτι πίσω ἀπὸ τὴ δυναμικὴ προσωπικότητα ὑπῆρχε ἓνας εὐγενὴς ἄνθρωπος· καὶ πίσω ἀπὸ τὶς ἀντιθέσεις πού κάποτε προκάλεσε ὁ λόγος του, μία καρδιά πού δὲν ἤθελε νὰ κρατήσῃ κακία.

Γιατί, τελικά, ἡ ἀληθινὴ εὐγένεια εἶναι ἓνας ἀθόρυβος τρόπος νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς κατὰ Χριστόν.

Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ μακαριστοῦ Ποιμενάρχου μας κυροῦ Ἀνθίμου καὶ ἃς ἔχουμε ὅλοι μας τὴν εὐχή του.